

MENIGHEDSLIVET

EFTER GUDS ORD.

ET FOREDRAG
AF REDAKTØR P. OLSEN.

DANSK BAPTIST-FORLAG.
S. M. OLSENS BOGTRYKKERI, HOLBÆK.
1916.

Der er vaagnet en ny og glædelig Interesse for Bibelen i Danmark. Mange Ting viser dette. Den „Bibelbog for Skole og Hjem“, som Johannes Petersen og Dr. Edv. Lehmann udgav i 1909, har vundet ikke saa lidt Indpas i den højere Skole, hvad man kan se deraf, at den er udkommet i en ny Udgave. Men ganske særlig har Bibelskolen under Pastor Skovgaard-Petersens Ledelse vundet stor Tilslutning. Ved kristelige Møder har troende Mennesker ofte deres Bibel med, og der er ingen Tvivl om, at Brugen af Bibelen i Hjemmene og i Lønkammeret er taget mægtigt til i de senere Aar.

Dette kan ikke undgaa at sætte Spor.

At det gør det, har man et Eksempel paa i den Tale, der nu i evangeliske Kredse inden for Folkekirken saa ofte lyder om et Emne som *Genfødselen*. Man kan ikke saa sjælden nu høre en Taler komme ind paa dette Emne, uden at han saa meget som omtaler Daaben. Og selv om han, som f. Eks. Pastor Skovgaard-Petersen ved Nyborgmødet i 1914, sætter Daab og Genfødselse i Forbindelse med hinanden — hvad det Ny Testamente maaske ogsaa gør en eller to Gange — bliver hans Tale derom dog ofte betydelig mere bibelsk end den Tale, der lød om Genfødselen for 15—20 Aar siden.

Den alvorlige Beskæftigelse med Bibelen fører nødvendigvis oprigtige Kristne til at tænke mere bibelsk.

Og det er godt, at det er saaledes. Thi sand Kristen-
dom maa, hvad baade det personlige Kristenliv og
Menighedslivet angaar, have sin Norm i Bibelen, og
da særlig i det Ny Testamente.

Bibelen er Guds Aabenbaring til Menneskene. Eller
rettere: det gamle Testamente afspejler og indeholder
den Aabenbaring, han ved Profeter og hellige Mænd
gav sit gamle Ejendomsfolk, Jøderne; det Ny Testa-
mente gør det samme med den Aabenbaring, han
gav i Tidens Fylde ved sin enbaarne Søn.

Om Gud nogensinde, f. Eks. i de sidste Tider, vil
give en yderligere Aabenbaring af sin Naade og af
sin Villie, det kan ingen sige. Men jeg ser ingen
som helst Grund til at vente det. Thi det Ny Testa-
mente tegner Jesu Frelzerskikkelse for os, saadan
som de, der først troede paa ham, saa ham, og netop
saadan som Syndere til alle Tider behøver ham. Det
gengiver de livsalige Ord han talte, saadan som hans
Venner og de, der flokkedes om ham, hørte dem; og
de Ord har samme Magt over Menneskehjerter nu
som dengang. Det giver os et tydeligt Billede af hans
Riges Grundlæggelse og første Udbredelse, et Mønster
for Missionsarbejde, som kun til Skade for Guds Sag
er blevet fraveget. Det rummer den Udfoldelse af
Evangeliets Sandheder, som Helligaanden gav de
første Budbærere, især Apostelen Paulus; og mere
Teologi end Paulus' behøver vi vist ikke. Det inde-
holder Herrens Befalinger og hans Forjættelser, baade
dem, han selv udtalte, og dem, han ved Aanden gav
sine første Vidner at udtale, og saadan som vi har
Brug for dem til Dagens Ende for at kunne følge
ham og tjene ham. Og indtil i Dag har Gud i hvert
Fald ingen anden eller yderligere Aabenbaring givet.

Der har levet mange store Vidner og mange

benaadede Herrens Tjenere siden hin første Tid, men ingen, som har haft ny Aabenbaringer at bringe; de henter alle deres Vidnesbyrd fra hin gamle Aabenbaring, fra Bibelen, fra det Ny Testamente.

Det er sandt nok: der er den „Apostoliske Bekenndelse“ (hvis Historie ingen dog hidtil har kunnet udrede); men den siger jo intet, som ikke findes i Bibelen, og om den gjorde, vilde vel de fleste, som bygger paa den her til Lands, tage Afstand fra den.

Der er jo ogsaa den kirkelige Tradition. Men de allerfleste vil vist erkende, at *meget* af det, den bringer, ikke blot er „af Mennesker“, men ogsaa af det onde. Hvad godt den indeholder, er udsprunget af Bibelens Aand og Bogstav.

Nej, naar vi vil vide afgjort og helt, hvad der er sand Kristendom, og hvad et sandt Kristenliv og et helligt Menneskeliv er, saa maa vi *tilbage til Bibelen*, til det Ny Testamente. Og vi har det Løfte af Herren, at naar vi kommer til dette Ord i Tro og med ydmygt og lydigt Sind, saa skal Helligaanden lære os alle Ting og minde os om alle Ting, som han har sagt.

Dette Standpunkt har vi Baptister altid søgt at hævde. At vi i det personlige Kristenliv har gennemført det bedre end mange sande Guds Børn, som hører til andre Trossamfund, det mener vi ikke; sande Guds Børn er — trods alle Misforstaaelser og trods alle menneskelige Forskelligheder — til alle Tider og paa alle Steder eet og ens i det dybeste og største. Men vi har søgt at hævde dette Standpunkt konsekvent, ogsaa hvad *Daaben* og *Nadveren* og *Menighedens* Liv og Orden angaar.

Paa disse Omraader har derimod ikke blot de mere end halvverdslige Landskirker, men ogsaa mange troende baade inden for dem og uden for dem, levet

med mer eller mindre forkrøblede Synsmaader, efter den Tale, det Ny Testamente fører, og det Ideal, det opstiller. Og vi vilde gerne efter den Naade, Herren giver os, bidrage til en klarere Forstaaelse af disse Ting. Min Opgave her skal da være at tale om, hvad det Ny Testamente lærer os om *Menighedsorden og Menighedsliv*.

Det Ord i vort Ny Testamente, som er oversat „Menighed“, hedder *ekklesia*. Det er et ædelt Ord; thi det er Navnet paa Folkeforsamlingen i de græske Stater i Frihedstiden. Den svenske Bibel oversætter det smukt og godt med „församling“; vort „Menighed“ derimod kommer af Ordet „menig“, som dels havde en mere ædel Betydning: „det almene“, dels en simplere Betydning: „det almindelige“, og denne sidste Betydning har nu sejret over den første. Men det tænker vi jo i Almindelighed ikke paa. Forresten er det godt for os at tænke paa, at i Guds Menighed skal vi alle i vore egne Øjne være „menige“ og Jesus alene stor; vi er dog i hans Øjne „en udvalgt Slægt, et kongeligt Præsteskab.“ (1. Pet. 2, 9.)

Naar vi nu tager vort Ny Testamente for os og ser efter, hvorledes det taler om Begrebet Menighed, saa vil vi finde, at det næsten udelukkende nævner *stedlige* Menigheder. Apostlenes Gerninger taler om: Menigheden i Jerusalem (5, 11; 8, 1. 3; 11, 22), Menigheden i Antiokia (13, 1), de Menigheder, Paulus stiftede paa sin første Missionsrejse (14, 23), Menighederne i Syrien og Kilikien (15, 41), Menigheden i Efesus (20, 17). — Paulus skriver til eller om Menigheden i Kenkreæ (Rom. 16, 1), „Hedningernes Menigheder“ (Rom. 16, 4), alle Kristi Menigheder“ (Rom. 16, 16), Menigheden i Korinth (1. Kor. 1, 2),

„Menighederne i Asien“ (1. Kor. 16, 19), Makedoniens Menigheder (2. Kor. 8, 1), „alle Menighederne“ (2. Kor. 11, 28), Menighederne i Galatien (Gal. 1, 2), Thessalonikernes Menighed (1. og 2. Thess. 1, 1). — Johannes skriver Sendebreve til syv Menigheder i Lilleasien (Aab. 2. og 3. Kp.).

Hver saadan Menighed var *en selvstændig Organisation og handlede som saadan* under den Helligaands Ledelse. Menigheden i Antiokia vælger og udsender paa den Maade Barnabas og Saulus som Hedningemissionærer (Ap. G. 13, 1—4), og senere sender den de samme to med et vanskeligt Spørgsmaal til Menigheden i Jerusalem (Ap. G. 15, 1—3). I Jerusalem har Apostlene en særlig Indflydelse; men det er dog „hele Menigheden“ og dens „Ældste“, som sammen med Apostlene affatter et Svar paa det modtagne Spørgsmaal og vælger Mænd til at rejse til Antiokia med det. (V. 22.)

Paulus anerkender denne Selvstændighed, ogsaa hos de Menigheder, han selv havde stiftet. Et talende Vidnesbyrd derom har vi i Korinthierbrevene. Det drejer sig om et Tilfælde af grov Synd. Paulus skriver til dem i Harme og i dyb Sorg, og visselig ogsaa med apostolisk Myndighed, om hvad de burde gøre. Men *han* udelukker ikke Overtræderen; det krævede han, at Menigheden skulde gøre (1. Kor. 5, 4. 5.), — hvilket ogsaa synes at være sket ved en Flertalsbeslutning (2. Kor. 2, 6: „de fleste“). Senere formaner Paulus dem til at „vedtage“ den samme Mands hjertelige Genoptagelse i Menigheden (2. Kor. 2, 8 ff.). Det var dem, der skulde gøre det.

Selv Apostlenes Myndighed over de enkelte Menigheder synes altsaa at have været langt ringere end den, der i protestantiske Kirkesamfund udøves af Biskop-

perne og lignende Myndigheder for slet ikke at tale om Kultusministrene.

Her i Danmark bruges Ordet „*Menigheden*“ hyppigt om alle troende, eller maaske snarere om alle Kirkegængere, som et Hele. I det Ny Testamente bruges Ordet maaske ogsaa enkelte Gange om alle troende tilsammen. De fleste mener, at det gør. Det er dog tvivlsomt, om de har Ret. Hebr. 12, 23 („de førstefødtes Menighed, som er indskrevne i Himme- len“) kan ikke godt komme i Betragtning, da alle Udtrykkene i Sammenhængen er brugt billedlig. Ap. G. 9, 31. heller ikke, da det blot er Menighederne inden for et bestemt Landomraade, som her sammenfattes under eet; og desuden er det slet ikke afgjort, at der ikke skulde staa „Menighederne“, som i vor gamle Oversættelse. Ef. 1, 22; 3, 10; 5, 25. 27. 29. 32. plejer man at tillægge størst Vægt; men det er dog lige saa rimeligt, at Paulus paa disse og lignende Steder blot bruger Ordet i en vis almen Betydning, ligesom naar vi taler om „Kvinden“ eller i Naturhistorien om „Hesten“, „Løven“ osv. Snarere maatte det siges, at Herren selv har brugt Ordet om alle sine under eet (Math. 18, 17.); men det var jo paa et Tidspunkt, da endnu ingen stedlige Menig- heder var stiftede. — Det Resultat, vi da kommer til, er, at Ordet „*Menighed*“ i det Ny Testamente næsten eller aldeles udelukkende betegner en stedlig, selvstændig Forsamling af Kristne. Nogen Myndighed over den findes ikke ud over den aandelige Myndig- hed, som Apostlene maatte udøve. Jesus alene var Hovedet. — At saadanne selvstændige Menigheder, sammenbundne alene ved fælles Tro og ved fælles Kærlighed til hverandre og til Herren, alligevel kan „holde sammen“ fuldt saa godt som noget Kirkesamfund

med Centralstyre og overordnede Myndigheder, derfor er i den nyere Tid Baptister og Kongregationalister Verden over et tilstrækkeligt Bevis.

En anden almen Betegnelse er „Kirken“. Ordet kan paa Dansk (thi det stammer fra Græsk) gengives ved „Herrens“ og derfor kan det bruges baade om „Herrens Hus“ og om „Herrens Disciple“. Det findes slet ikke hverken i disse eller i andre moderne Betydninger i det Ny Testamente*. Men i Betydningen „den troende Kristenhed“ er det et brugbart Ord, og vi gør jo intet forkert i at bruge hverken det eller „Menigheden“ (i dansk Betydning), naar vi blot ikke lader denne vor Brug af Ordene forplumre vor Forstaaelse af det Ny Testaments Lære om Menigheden.

Optagelsen i Menigheden skete ved Daaben. (Ap. G. 2, 41: „De som nu tog mod hans Ord, blev døbte, og der føjedes paa samme Dag omtrent tre Tusinde Sjæle til.“) Denne foretoges ved Nedykkelse (Rom. 6, 4: „Vi blev altsaa begravne med ham ved Daaben“) i den treenige Guds Navn (Math. 28, 19). Forudsætningen for Daaben var Tro paa Jesus (Mark. 16, 16: „Den som tror og bliver døbt, skal blive frelst“), og at det er en levende Tro, der er Tale om, kan vi bl. a. se af Paulus' Breve til Menighederne; han kalder der Medlemmerne „hellige“, „hellige og troende“ (Kol. 1, 1), og Brevenes hele Indhold viser, at han betragter dem, han skriver til, som omvendte Mennesker.

*) I den engelske Bibel saavel som i engelsk Sprogbrug bruges Ordet Kirke (church) ogsaa om den enkelte Menighed, altsaa som Gengivelse af det græske ekklesia.

Ingen spæde eller umyndige *Børn* blev døbte. Det kan vi vide ikke blot af det Ny Testaments fuldstændige Tavshed med Hensyn til Barnedaab og ud fra selve Daabens Væsen, idet den forudsætter personlig Tro; men det fremgaar ogsaa deraf, at Børn af Menighedens Medlemmer ikke som saadanne betragtedes som Medlemmer. I Korinth synes man at være faldet i Tvivl om, hvorvidt en troende Mand eller Hustru kunde leve sammen med en vantro Ægtefælle. Var ikke en saadan Ægtefælle vanhellig og og „uren“? Paulus siger herom, at der intet vanhelligt eller urent var i et saadant Samliv; den vantro Ægtefælle var nemlig „helliget“ ved den troende. I modsat Fald, føjer han til, vilde jo ogsaa eders (der staar ikke „deres“) Børn være „urene, men nu er de hellige“. Menighedens endnu ikke omvendte og troende Børn, stod altsaa i lignende Forhold til Menigheden som troende Medlemmers uomvendte Ægtefæller. (1. Kor. 7, 14.) Men at de var Genstand for Omhu og Kærlighed, kan vi slutte alene deraf, at Herren selv havde vist dem en særlig Kærlighed. Vore Dages Søndags-skole-Arbejde er ganske i det Ny Testaments Aand.

At der øvedes *Menighedstugt* i det Ny Testaments Menigheder, har vi allerede set af 1. Kor. 5. Kap. (Mærk yderligere V. 9—13.) Og flere andre Steder, f. Eks. 2. Thess. 3, 6, 14, viser det samme. Ja, Herren har selv givet Anvisning dertil; i det ene af de to Tilfælde, hvor vi ved, han talte om Menigheden (Math. 18, 15—17), gør han denne til højeste Instans, naar en Broder er blevet forurettet af en Broder. (Sml. 1. Kor. 6, 1. ff.) Men at denne Tugt er blevet øvet med Skaansomhed og kun i Tilfælde af alvorlige Overtrædelser, fremgaar af de mange Ting i Menighederne, som Paulus revser strengt uden at henvise

til Menighedstugten. Tugtens Formaal var Hævdelsen af Menighedens og Herrens Ære, men ogsaa den faldnes Oprensning og Frelse. (1. Kor. 5, 5.)

Hvorledes blev nu en saadan udad til selvstændig Menighed *ledet og styret?*

Lad os tage en af dem for os, den Menighed, som Paulus vel stod i det mest inderlige Forhold til, Filippensermenigheden.

Vi har jo et Brev fra Paulus til denne Menighed. Det begynder saaledes: „Paulus og Timotheus, Kristi Jesu Tjenere, til alle de hellige i Kristus Jesus, som ere i Filippi, med Tilsynsmænd og Menighedstjenere.“

Her nævnes to Slags Embedsmænd i Menigheden. De første kaldes *Tilsynsmænd*. Det er en Oversættelse af det græske Ord, som paa Dansk og andre moderne Sprog er blevet til „Biskop“ og i vor gamle Oversættelse undertiden gengives ved dette Ord (f. Eks. i 1. Tim. 3, 1). Men det var ikke Biskopper i en senere Tids Forstand; deres Embede gjaldt kun den enkelte Menighed. De samme Mænd kaldes ogsaa „*Ældste*“ (Ap. G. 14, 23; 15, 4. 6. 22; 20, 17. 28; 1. Tim. 5, 17). Af det sidste Sted ser vi, at de tillige undertiden kaldtes „*Forstandere*“. (Se ogsaa 1. Thess. 5, 12.)

Disse Mænd var Menighedens Styrere og aandelige Ledere (de nævnes ogsaa engang „Hyrder og Lærere“. Ef. 4, 11).

Menighedstjenerne finder vi sikkert Oprindelsen til i Ap. G. 6, 1—6. De skulde være aandelige Mænd og „ustraffelige“ i Vandel ligesom Tilsynsmændene (1. Tim. 3, 1—13); men deres Gerning var især at tage Vare paa Menighedens timelige Sager. Der tales ogsaa om Menigheds-*Tjenerinder*. (f. Eks. Rom. 16, 1.)

Vi ser af Ap. G. 6, 3, at de første „Menigheds-tjenere“ blev valgte („udsete“) af Menigheden og derefter „indsatte“ af Apostlene. Vi har set, at Menigheden i Antiokia, som Menighed, sendte Barnabas og Paulus til Jerusalem (Ap. G. 15, 2. 3.), og at „Menigheden“ i Jerusalem deltog i Valget af dem, der skulde rejse med tilbage (V. 22); 2. Kor. 8, 19 taler om, at en ukendt Prædikant var „udvalgt“ af et Antal Menigheder til et bestemt Hverv. Dette er et Eksempel paa, at Menigheder kunde handle i Forening, som jo ogsaa fri Menigheder nu gør ved fælles Hedningemissions- eller fælles Skolevirksomhed f. Eks. Ganske naturligt øvede Apostlene stor Myndighed i de unge Menigheder; men det skinner tydeligt igennem, at de i hvert Fald opdrog dem til selv *at vælge deres Embeds- og Bestillingsmænd.*

Vi ser længere fremme i Filippenserbrevet, at Menigheden havde sendt en af sine Prædikanter, Epafroditus (2, 25), til Paulus med en Gave, og at Paulus havde Regning „over givet og modtaget“ med denne Menighed (4, 15. ff.). Vi har forud set, at Korinthiermenigheden „forsamlede“ [i et Menighedsmøde], øvede Menighedstugt. Det Billede, vi faar af alt dette, er da, *at Menighederne gennem Menighedsmøder styrede deres egne Anliggender.*

Men dette maa ikke forstaas saadan, at Menighederne har været „Foreninger“, hvor alt først og fremmest gik efter Paragraffer og parlamentariske Regler. Baade 1. Kor. 5, 4. og Ap. G. 13, 2. viser, at det ideale „Selvstyre“ i Menigheden var undergivet Menighedens Herres og Helligaandens Ledelse. Derfor har tilvisse ogsaa Apostlenes Myndighed og hvad *aandelig* Myndighed, der fandtes hos Tilsynsmænd i Menighederne, betydet meget ved alle Afgørelser.

Tilsynsmænd (der har vist for det meste været flere i hver Menighed) og Menighedstjenere var *de to faste Embeder*, hvad baade Fil. 1, 1. og 1. Tim. 2, 1—13 viser. Men de enkelte Menigheder kunde ogsaa have særlige *Missionærer* („Evangelister“), som vi ser af Ef. 4, 11. Ap. G. 21, 8. (Sml 8, 2.). Og de kunde have særlige Mænd med *profetisk Gave* (Ef. 4, 11; Ap. G. 11, 27). Maaske heller ikke „Lærerne“ altid var Forstandere.

Endnu er her blot at tilføje, at de, som arbejdede i Evangeliets Tjeneste, blev *underholdte af Menigheden*. Paulus lagde stærk Vægt paa dette (Gal. 6, 5. ff.), skønt han af praktiske Grunde intet vilde modtage selv (1. Kor. 9. Kap.) undtagen af Menigheden af Filippi.

— —

Jeg har med alt dette kun givet et Omrids af de *Rammer*, inden for hvilke Livet i de første Menigheder levedes. Men disse Rammer er vigtige; de er Karret, hvori det kostelige aandelige Indhold skulde rummes, og de er blevet til under Herrens egen og hans Apostles og Helligaandens Vejledning. Det er Kristenhedens Verdsliggørelse, der har ført den bort fra dem, og det vilde faa mægtig Betydning for Guds Rige, om de troende vende tilbage til dem igen.

De første Menigheder talte „ikke mange vise efter Kødet, ikke mange mægtige, ikke mange fornemme“ (1. Kor. 1, 26). Mange hørte sikkert til den foragtede Trællekasse; men „det for Verden uædlede og ringe-agtede, det, som intet var, udvalgte Gud for at gøre det, som var noget, til intet“ (1. Kor. 1, 28.).

Og dog har disse i Verdens Øjne ringe Forsamlinger givet Stødet til en Verdenserobring, fordi Herren var mægtig i dem.

Det var vel et Mindretal, som kunde læse. Men deres Bibel var ellers det gamle Testamente. Og af dette blev der læst op ved Gudstjenesten. En Menighed kunde jo ogsaa være saa lykkelig at eje et Brev fra Paulus, eller maaske Afskrift af et eller flere. Maaske ogsaa en af de Beretninger, som Lukas siger, at mange havde taget sig for at skrive om Herrens Liv og Gerning; Paulus kunde i hvert Fald formane dem til at lade Herrens Ord bo rigelig iblandt sig. (Kol. 3. 16.) At der var baade Sang i Forsamlingen og i Hjemmene, ved vi. De kunde „tale hverandre til med Salmer, Lovsange og aandelige Viser“, og de kunde synge med Ynde i deres Hjerter for Herren (Ef. 5, 19.), og der var megen Bøn ved deres Sammenkomster.

Der var maaske ikke nær altid nogen, som kunde føre Ordet ved Gudstjenesterne. Men der var en Rigdom af aandelige Gaver: Tungetale og Udlægning deraf, og mange andre Slags Tale, foruden Gaver til „kraftige Gerninger“. Disse Gaver blev ikke altid brugt viseligt (1. Kor. 12). Og de var da heller ikke bestemte til uden videre at vedvare. Det var derimod de tre store: Den levende *Tro*, *Evigheds-Haabet* og den virksomme *Kærlighed* (1. Kor. 13, 8—13), som trods alle Skrøbeligheder ogsaa hos disse første Disciple lyser med en Glans, der endnu over 1800 Aar efter øver sin Magt over Menneskehjerter.

Men jeg kan lige saa gerne slutte her; jeg kan dog ikke udtømme denne Side af Emnet. Til en Skildring af det mangfoldige og rige, aandelige Liv, som rørte sig indenfor de Menighedsrammer, jeg her har forsøgt at pege paa, kunde vi bruge det meste af hvad vort Ny Testamente rummer. Og naar vi fordyber os i dette og sammenligner dermed vore

Dages uendelig megen Navn-Kristendom, da maa vi
nok udbryde med Brorson:

Ak, naar jeg de første Guld-Kristne betragter,
Den Iver, den Møje, den Kamp, de har haft,
Og mærker, hvad nu er vor Kristendoms Fagter,
Da hører vi Navnet, men hvor er dens Kraft?
Det gjordes fornøden,
De fleste fra Døden
Ret grundig og fyndig til Jesus sig vendte,
Til hvilken de første i Kærlighed brændte.
